

**R. P. Sebastiani Izquierdo Alcarazensis Societ. Iesv Regii
Senatvs S. Inqvisitionis Hispaniarvm Qvalificatoris, Et
Olim Complvti Sacrae Theologiae Professoris. Opvs
Theologicvm, Iuxta atque ...**

Vbi De Essentia Et Attribvtis Divinis Vbertim Dissertivr ...

Izquierdo, Sebastián

Romae, 1664

Quæst. 11. Quid sit, seu in quo consistat visio beatifica. Et an Beati
produca[n]t verbu[m] me[n]tis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76990](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76990)

ante resumptum corpus, quam postea. Cæterum solutio etiam eadem est, quæ præcedentis; imo potiorum locum nunc habet, ut consideranti patebit. Aliam verò solutionem, quam exhibent Vazq. Bellar. & alij, tanquam minus sufficientem rejicit, & merito Salas n. 67. ut apud illum videri poterit. Iam verò de mente Augustini non eadem est omnium sententia. P. Vazq. planè fateatur, stare illum pro secunda sententiâ. Sed P. Salas num. 68. cum alijs docet, rem hanc sub dubio reliquisse. Quia, licet loco citato videatur indubitanter loqui, ac lib. 1. Retract. cap. 14. de eadem re agens videtur dubius remanere. Ego tamen crediderim cum doctis Recentioribus, si benigne textus Augustini expendatur, non sine probabilitate posse illum exponi, ita, ut solùm velit, animas, resumptis corporibus, perfectius beatas fore, non quidem à visione Dei intrinsicè intensiore, seu perfectiore, sed à visione, prout ex consortio gloriæ corporum perfectior euadet, & consummata beatitudine animarum. Quo sensu Haymo etiam, & Bernardus censendi sunt loqui. Sicuti loquitur Concilium Florent. sess. vlt. in litteris unionis, dum ait: *Conuenit inter Græcos, & Latinos, animas ante corporum resurrectionem perfectè salutem frui, licet perfectius postea.*

QVÆSTIO XI.

Quid sit, seu in quo consistat visio beatifica. Et an Beati producant verbum mentis.

168 **V**isionem beatificam esse cognitionem, quam Deus clarè, & intuitiue, sicuti est in se, à Beatis cognoscitur, satis, superque ex dictis habetenus intelligitur. Verùm hæc veluti metaphysica essentia visionis beatificæ est. Physicam indagamus modò. Est autem supponendum ex dictis in Pharo Scienc. disp. 1. & 2. modum cognoscendi ordinariū in potentijs cognoscitiuis creatis tam sensitiuis, quam intellectiuis sic peragi. Instruitur primò potentia specie quadam impressâ, quæ veluti semen obiecti est, atque ita intrinsecè physicè producit in se alteram qualitatem, quæ similitudo est, ac veluti expressa imago obiecti, ob idque species expressa dicitur, mediâ quâ representatur, atque cognoscitur obiectum; siue cognitio formaliter in tali specie expressâ consistat, siue in eius productione, siue in utroque: tum siue huiusmodi species per actionem, & unionem superadditam producat à potentia cognoscitiua, & ipsi uniat, siue per se immediatè, iuxta diuersas Philosophorum opinionones, de quibus egimus dictâ disp. 2. Phari q. 1.

169 Porro species expressâ intellectus verbum mentis appellatur communiter. Quia, dum mens illam producens per illam sibi representat, atque adeò notificat obiectum, veluti loquitur sibi obiectum ipsum ad eum modum, quò nos solemus alijs loqui per verbum vocale, atque adeò ipsa notificare rem significatam per illud. Potissima ergo difficultas huius quæstionis est, an quemadmodum aliorum obiectorum, quæ intelligit, ita etiam Dei clarè visi producat intellectus creatus speciem expressam, seu verbum.

170 Negant plures Thomistæ, Caiet. 1. p. q. 12. art. 2. Bann. ibid. dub. 1. Zumel disp. 2. concl. 3.

Nauarrete controu. 34. s. 3. Nazar. contr. 2. Cabrera 3. p. q. 11. art. 1. disp. 1. s. 9. Conz. disp. 25. sec. 4. Franciscus Amicus 1. p. disp. 9. sec. 3. & alij, putantes, essentiam diuinam per se ipsam gerere vices speciei expressæ, seu verbi, quatenus per se ipsam ob summam intelligibilitatem, quam habet, non solùm physicè, sed etiam intelligibiliter est intimè præsens intellectui Beatorum, quin egeat, ut ei representetur, vllâ specie expressâ, seu verbo. Vnde communiter censent dicti Thomistæ, visionem beatificam vitalem quamdam tendentiam esse, siue intentionalem visionem, quæ intellectus Beati intelligibiliter vnitur cum Deo in se immediatè intelligibili citra omnem speciem expressam ipsum representantem. Ducuntur hi Doctores præcipue auctoritate S. Tho. Cuius tamen mens adeò in præsentibus dubia est, ut multi alij ex eius discipulis in oppositam sententiam, quam amplectuntur, eum sibi patronum adnocent. Hi sunt Capreol. in 1. dist. 27. q. 1. art. 2. & dist. 35. q. 1. art. 1. & in 4. dist. 49. q. 5. art. 3. Syluest. 1. p. Constat. q. 12. art. 2. s. 3. & q. 27. art. 1. s. 4. Ferrar. lib. 1. contr. Gent. cap. 3. s. & lib. 3. cap. 49. Sot. in 4. dist. 49. q. 2. art. 3. Trigof. 1. p. q. 7. art. 1. dub. 6. & alij. Quibus accedunt Moll. 1. p. q. 12. art. 2. disp. 1. Vazq. disp. 38. cap. 2. Soar. lib. 2. de Attrib. cap. 1. 1. Arrub. disp. 17. Becan. tract. 1. cap. 9. q. 2. Salas 1. 2. tract. 2. disp. 5. sec. 2. num. 28. Fasol. 1. p. q. 12. art. 2. dubit. 3. Gran. tract. 5. de Visi. disp. 1. Herice disp. 40. cap. 1. & disp. 42. cap. 5. Martinon disp. 8. sec. 3. n. 25. Recupit. lib. 6. q. 25. Derkennis disp. 7. cap. 9. Quiros disp. 23. & apud eos alij plurimi.

171 Porro S. Th. ambabus sententijs videtur fauere. Priori quidem 1. p. q. 12. art. 2. & q. 8. de Verit. art. 1. vbi generaliter docet, Deum, sicuti est in se, per nullam similitudinem creatam videri posse. Loqui autem eum de similitudine expressâ, seu verbo mentis, pro eaque potissimum facere rationes, quas adducit, Thomistæ pro primâ sententiâ citari sentiunt, & latè probat noster Vazq. disp. 39. Posteriori verò, oppositæque sententiæ Angelicum Præceptorem adstriplari, ex multis alijs eius locis videtur colligi: vbi vniuersaliter affirmat, in omni intellectu nostrâ reperiri verbum ab intellectu nostro oriundum, mediò quo obiectum intelligitur. Videatur præsertim 1. p. q. 27. art. 1. & q. 4. de Verit. art. 2. & q. 8. de Pot. art. 1. & q. 9. art. 5. & in 1. dist. 27. q. 2. art. 2. Hinc factum est, ut Thomistæ negantes verbum beatificum, quoties legunt S. Thom. vniuersaliter adstruentem verbum in omni nostrâ intellectuone, de intellectuone solùm naturali, aut status præsentis illum interpretantur, quo excludant visionem beatam. Ex aduerso autem, qui beatificam verbum adstruunt, de similitudine tantum impressâ, non item de expressâ, seu verbo, volunt, ut S. Tho. loquatur, quoties negat, per aliquam similitudinem creatam posse videri Deum, sicuti est.

172 Obseruandum tamen est, apud plerosque Thomistarum verbum mentis, ubicunque datur, ita esse terminum intellectuone immediatum, ut in eo prius cognitio tanquam in medio cognoscatur obiectum per ipsum verbum representatum ad eum modum, quo in imagine depictâ Cæsaris tanquam in medio prius vilo ipse Cæsar cognosci solet. Ita opinantur Bana. Zumel, Nauarrete, Cabrera supra, & alij, quos refert Fasolus supra. dubit. 6. Id quod sensisse S. Th. propterea que negasse verbum Beatis, multis etiam comprobatur.

Vazq. disp. 39. citatâ. Pro oppositâ tamen sententia asserente, verbum non esse medium, quod prius cognitum ducar in cognitionem obiecti; sed potius esse formalem, expressam, & immediatam obiecti ipsius representationem, sicut communiter Doctores, Moli, Vazq. Soar. Salas. Becan. Fasol. Herice. Gran. Martin. Recupit. supra, & apud eos alij phres.

173 Thomistæ autem, qui putant, verbum mentale esse medium, in quo prius cognitum cognoscitur obiectum representatum per illud, communiter censent, duo tangi per cognitionem, duove per illam cognosci, siue apparere cognoscenti; verbum scilicet, & obiectum representatum per ipsum; ita tamen, ut verbum cognitum determinet ad cognoscendum obiectum, ut quid distinctum ab ipso verbo; sicut imago depicta cognita determinare solet ad cognoscendum prototypum tanquam quid distinctum ab ipsâ imagine; & causa determinare pariter solet ad cognoscendum effectum, vel effectus ad cognoscendam causam; & uniuersè quævis conexio ad cognoscendum terminum connexionis. Sunt tamen, qui censent, solum verbum tangi, cognosci, ve per cognitionem formaliter, nec quidpiam aliud cognoscenti apparere præter verbum ipsum; deo omniari tamen nihilominus obiectum cognitum, tamen si in se non attingatur adhuc mediâtè per cognitionem; quia verbum expressa imago, ac veluti substitutum est eius, perindeque propterea est, cognoscere verbum, atque cognoscere obiectum expressum, ac representatum per illud, sicque in esse obiectiuo, & intentionali ab illo reparâ indistinctum; tamen ab eo in esse physico distinctum sit. Hanc sententiam sequuntur, & latè explicare, probareque conantur nouissimè nobis Franciscus Amicus i. p. disp. 9. lect. 3. & Stephanus Spinula in suo cursu philosoph. disp. 4. de Anim. lect. 2. & seqq. Qui doctrinam hanc non solum in cognitione abstractiuâ habitâ per species alienas, sed etiam in intuitiuâ per proprias habitâ tum ab intellectu, tum à sensibus putant habere locum: nisi quod Amicus visionem intuitiuam Dei excipit, ubi impossibile putat intervenire speciem expressam, seu verbum; Spinula verò ne illam quidem putat posse peragi sine verbo. Vterque autem censet, verbum, seu speciem expressam realiter esse idem cum cognitione, & cum actione, quâ producitur à potentia cognoscitiua; tamen penes diuersa munera, siue respectus, ratione nostrâ distinguantur.

174 Ut exactius præsentis quæstionis resolutionem præbeant, & nonnulla iam dicta ad rem in Pharo Scient. confirmem contra Amic. & Spinul. in quos post illa scripta incidi, hypotheses quædam præmittere oportet præcipuum erit, ut sequitur.

Hypothesis I.

175 Verbum mentale non est aliquid physicè ab intellectu nostro productum, in quo tanquam in medio prius cognitum cognoscatur, atque adeo appareat obiectum ut quid distinctum ab ipso verbo.

Hypothesis hæc contra Bann., Zumel., Napparete, Cabrera, & alios Thomistæ suæ factionis sufficienter est iam à nobis probata in Pharo Scient. disp. 2. q. 1. propos. 2. Recognoscantur ibi dicta. Existimo autem, S. Tho. istud genus verbi

mentalis nusquam adstruxisse, ve dicti Thomistæ arbitrantur, Tamen si sepe adstruat verbum mentale ex parte obiecti cognitionis se habens, prout apparebit ex dicendis.

Hypothesis 2.

176 Verbum mentale non est aliquid physicè ab intellectu nostro productum, in quo cognitum tanquam in suâ expressâ imagine, seu tanquam in suo substituto cognoscatur, atque adeo appareat obiectum ut quid penitus indistinctum ab ipso verbo, uti putant Amic. & Spinul.

Probo hanc hypothesim contra Doctores istos. Primò; quia quoties cognoscitur vnum in alio tanquam in substituto, nequit non tale substitutum cognosci in se ipso per propriam speciem, perque cognitionem representantem illud, prout est in se, ita ut appareat cognoscenti tale, quale in se physicè, aut realiter est, si existit, aut esset, si existeret. Sed species expressa cuiuslibet obiecti à nobis cogniti, siue per intellectum, siue per sensum, nequam cognoscitur à nobis in se ipsâ per propriam speciem, perque cognitionem representantem illam, prout est in se; nequamque subinde nobis apparet talis, qualis in se physicè est. Igitur nullum obiectum à nobis cognitum siue per intellectum, siue per sensum in specie expressâ sui cognoscitur tanquam in substituto. Maior huius discursus ex terminis est satis nota, constatque ex doctrinâ traditâ in Pharo disp. 2. q. 3. de cognitione rei insensatâ in phantasmate sensibili substituto. Minor ab experientia est manifesta. Quia neminè hactenus apparuit species expressa coloris, quem vider, talis, qualis physicè, & realiter est in se; eum potius color ipse solus talis, qualis in se est, appareat, ut cupit est notum; speciesque subinde, quam color imprimit in oculis, non quidem species expressâ à se causata, sed ipsius coloris species impressa propria est, ut cunctis etiam est in confesso. Consequentia autem est legitima. Per quam habemus, nullum obiectum cognosci à nobis siue per intellectum, siue per sensum in specie expressâ sui tanquam in substituto, prout opus erat, ut talis species expressa tale esset verbum, quale esse ponitur ab Aduersarijs: in quo videlicet cognitum cognoscitur obiectum, atque adeo appareret, ut quid ab ipso verbo indistinctum.

Quod ut manifestius appareat, scire opus est, bifariam solum, quod ad rem attinet, posse vnum in alio cognosci. Primò tanquam in medio determinate. Secundò tanquam in alio tanquam in medio determinante, quando determinat potentiam cognoscitiuam ad cognoscendum aliud. Quo casu utrumque per se immediatè tangitur cognitione, ipsamque terminat; tamen non utrumque, sed id solum, quod medium determinans dicitur, ad eam determinet, atque ita duo distincta ex parte obiecti apparent cognoscenti; medium scilicet determinans, & aliud, ad quod cognoscendum determinat. Hoc pacto in quavis re connexâ cum alio cognosci solet terminus connexionis; & sæpè etiam in imagine materiali cognoscitur prototypum. Tunc verò cognoscitur vnum in alio tanquam in substituto, quando hoc

ex parte obiecti subrogatur pro illo, eiusque in-
munere obiecti vices gerit comparatione cogno-
scentis: quo casu id solum per se immediatè ter-
minat cognitionem, quod pro altero substitui-
tur; alterum verò eatenus per illam cognosci di-
citur, quatenus non per se, sed tantum per suum
substitutum terminat illam. Hoc modo cogno-
scitur à nobis pro statu presenti quavis res infen-
sata in phantasmate obiectivo sensibili, prout late
explicatum est, & probatum in Pharo disp. 2. q. 3.
Hoc etiam modo solet interdum in imagine ma-
teriali cognosci prototypon eius. Nec aliud est,
quod ad rem atinet, excogitabile genus cogno-
scendi vnum in alio. Cum igitur in specie ex-
pressa, seu verbo non cognoscatur obiectum
priori modo, vt contra ceteros Thomistas tenent
Doctores, cum quibus agimus, consequens est,
vt iuxta ipsos cognoscatur posteriori. Ast eo ne-
quaquam cognoscitur, vt nostrum argumentum
probat. Ergo.

178 Quot confirmari potest. Primò; quia
quoties aut oculis videmus, aut mente cogita-
mus aliquod corpus, euidenter experimur, no-
stram tum oculorum, tum mentis cognitionem
circa illud immediatè versari, illudque à nobis
per se immediatè videri, & nosci in loco, vbi est,
à nobis distito, cum eaque, quam ibi habet, ma-
gnitudine, & figurà, cum ijs coloribus, & cæ-
teris, quæ sub visum, & mentem cadunt. Non
ergo versatur cognitio nostra externa, aut inter-
na, vt Aduersarij volunt, immediatè circa spe-
ciem expressam in nostrâ potentia existentem;
quæ vtique nec magnitudinem, nec figuram, nec
locum, nec colores, nec cetera habet, quæ nobis
per se immediatè apparent in corpore dicto.
Certè ad tam apertam experientiam, & cunctis
hactenus indubitata negandam euidentissima
argumenta debent habere Aduersarij: cum ta-
men nullius momenti sint, quæ habent, vt mox
ostendemus. Secundò confirmari potest; quia, si
visio oculorum, cum corpus loco distitum cer-
nimus, in solam speciem expressam eius termina-
retur immediatè; cum hæc sit duplex; quia
vnusquisque oculus habet suam, duo nobis repræ-
sentarentur obiecta: quia, vt sunt in se, repræ-
sentarentur tales species, & in se reuera sint duæ.
Duo tamen corpora non videmus, etsi duas vi-
siones habeamus: quia vnus, & eiusdem cor-
poris in se immediatè visi visiones sunt suapte
naturâ. Tertio confirmatur; quia, si quando in
imagine materiali tanquam in substituto cogno-
scimus eius prototypon, quin transeat cognitio
ad tangendum per se immediatè ipsum prototy-
pon, quod tangit per se immediatè cognitio, est
physica illa delineatio colorum, compositio, figu-
ra, & quantitas, quam reuera habet imago; hæc
que proinde in primis sub experientiam, aut sub
notitiam cadunt. Ergo, si in imagine mentali
expressâ similiter cognosceretur eius obiectum,
vt Aduersarij censent, quod talis cognitio tange-
ret per se immediatè, esset entitas, & accidentia
physica talis imaginis; atque ita hæc imprimis
cognosceremus, meliusque eorum, quam enti-
tatis, & accidentium obiecti rationem reddere
possemus, vt constat. Ast oppositum prorsus eue-
nit, vt omnes palam experimur. Ergo. Quarto
confirmatur; quia, si in specie expressâ, seu ver-
bo cognosceremus obiectum, vt Aduersarij cen-
sent, magis esset nobis exploratum, cognosci ip-
sum verbum, quam obiectum; siquidem iuxta
vulgatum axioma, propter quod vnumquodque

tale, & illud magis. At à nobis cognosci obie-
ctum exploratissimum est; cum dubium saltem
valde sit, an verbum cognoscatur, nedum an
ipsum solum sit, quod tangitur per se, & forma-
liter cognitione. Ergo.

Præterea probatur hypothesi. Quia vel
species expressa quæ talis est formalis, & actualis
representatio obiecti comparatione potentie cog-
noscentiæ: & sic nequibit non representare illud
tali potentie independenter ab eo, quod ipsa
cognoscatur, vt patet: quia ipse representandi
actus erit essentia eius; sicque species expressa,
atque adeò verbum in eâ consistens aliud non
erit à cognitione actuali obiecti, prout nos inten-
dimus. Vel non est formalis, & actualis repræ-
sentatio obiecti, sed obiectiva dumtaxat per mo-
dum imaginis, quæ nisi accedat eius cognitio,
non potest actu cognoscenti representare obie-
ctum: & sic (præterquam quòd nequibit illud re-
presentare nisi cognita quoad suam physicam
entitatem, & accidentia, vt in imagine externâ
depictâ euenit; quod tamen alienum est ab expe-
rientiâ, vt constat ex dictis) fiet vtique, vt om-
nis cognitio medio mentali verbo perfecta (qua-
lis secundum Spinulam est omnis possibilis) ne-
cessariò sit ænigmatica, atque adeò non intuiti-
ua, vt pote tangens obiectum non in ipso, sicuti
est in se, immediatè, sed in ænigmate verbi sub-
stituto pro illo; atque ita secundum Spinulæ do-
ctrinam nec Beati, nec Deus ipse vllam cognitio-
nem intuitiuam, & non ænigmaticam habebunt.
Quod ingens absurdum est alienum à fide, vt est
notum.

Denique præsentem hypothesim probant
pleraque allegata pro primâ ex disp. 2. Phari q. 1.
proposit. 2. quæ ad rem recognoscenda sunt. Po-
stremoque inde probanda venit. Quia opposita
Aduersariorum sententia absque vilo idoneo fun-
damento ab ipsis adstruitur, vt ex solutione argu-
mentorum, quæ pro se afferunt, constabit.

Sic primum. Variis speciebus visus, va-
riatur obiectum eius in esse obiecti, quin varietur
in esse rei, vt patet, quando per perspicillia
conuexa apparet obiectum maius, quam est re
ipsâ, & per concaua minus, & per multangula-
ria multiplex, & per viridia viride, & per alia
media contrafactum, quale non est re verâ, &c.
Ergo visus non terminatur ad obiectum prout in
se ipso existens, sed prout expressum in specie
expressâ sui tanquam in suâ imagine. Quod est,
ad solam ipsam speciem terminari immediatè
prout continentem intentionaliter, siue repræsen-
tatiuè ipsum obiectum. Etenim obiectum aliter,
quam est in se, apparere non potest, nisi cognitum
in imagine, seu substituto habente se aliter in se.
Confirmatur primò; quia illud diuersum ab obie-
cto, quod cernunt oculi, specie dumtaxat varia-
tâ, aliquid est existens realiter: quia nequeunt
oculi quidpiam videre non existens à parte rei.
Sed non est existens extra oculos. Ergo est exi-
stens intra. Intra autem aliud ab specie expressâ
obiecti esse non potest, vt est notum. Confirma-
tur secundò; quia, si, corrupto obiecto, conferuet
Deus eius visionem, vt est citra dubium possibi-
le, eodem modo apparebit illud, ac antea. Ergo
antea non videbatur in se, sed in suâ imagine;
alioquin semel corruptum nullatenus eodem mo-
do, ac antea, apparere posset; cum non sit in se,
eodem modo. Tum aliquod realiter existens vi-
debant oculi ante corruptionem obiecti; idem-
que ipsum vident post corruptionem: quia per-
ma.

179

180

181

manet eadem visio eiusdem visi, vt supponimus. Ergo, quod antea videbant, & postea vident, non est obiectum, vrpote quod post sui corruptionem non est aliquid existens realiter. Erit ergo imago expressa obiecti, quæ in oculis & antea, & postea realiter existens est; aliud enim esse nequit, vt constat. Confirmatur tertio; quia, quando intellectus cognoscit chymzram impossibilem, non terminatur intellectio ad ipsam chymzram prout habentem aliquod esse in se; siquidem in se nullum habet; sed tantum prout habentem esse in ipso intellectu. At chymzra nullum in intellectu esse habet aliud ab eo, quod habet eius species expressa, seu verbum. Ergo ad hoc tantum terminatur intellectio.

182 Vt luculentius ad hæc respondeam, aduerto ex dictis in Pharo Scient. disp. 2. q. 3. & disp. 13. q. 9. trifariam posse cognosci obiectum aliter, quam re ipsa est in se. Primo, si cognoscatur in substituto alieno; qualiter meâ sententiâ cognoscitur à nobis pro statu præsentis omne inensatum in phantasmate sensibili pro se subrogato. Vt sic enim aliud cognoscenti apparet obiectum ab eo, quod est in se re ipsa; cum non appareat in se, sed in alieno substituto. Qui quidem modus cognoscendi obiectum aliter, quam est in se, dumtaxat potest peragi per species alienas, prout abundè explicatum est, & probatum q. illa 3. sæpe citatâ. Secundo, si cognoscatur obiectum, prout habens esse, quod in se reuera non habet, vt quando cognoscitur vt existens, quod re verâ non est existens. Quod & per proprias, & per alias species fieri potest, sæpeque fit. Tertio, si cognoscatur affectum aliquo accidente id, quod reuera affectum non est, vt quando concipitur album, quod reuera non est album, aut præsens in tali, aut tali loco, quod ibi verè præsens non est. Quod itidem tam per proprias, quam per alias species fieri potest, & sæpe fit. Nam hoc aliud non est, quam concipere eiusmodi accidens vt existens taliter, qualiter verè non est existens. Quo modus iste tertius cognoscendi obiectum aliter, quam est in se, ad secundum reducitur.

183 Posse autem concipi etiam per proprias species vt actu existens, quod verè non existit manifestum est, & prorsus certum apud omnes. Nam cognoscentes per proprias species etiam Deus ipse, cum negant existere, quod verè non existit, non possunt non apprehendere, atque adeo concipere ipsam actualem existentiam, quam negant. Tum quando ex hypothesi alicuius existentia, quæ verè non datur, aliud quidpiam conditionatè iudicant, ipsam existentiam apprehendunt. Quod & in alijs etiam casibus sæpe euenit. Quo pacto sensus non solum interni, sed etiam externi, qui per proprias species cognoscunt, sæpe concipiunt vt existens, quod existens verè non est, de quo nullum est dubium. Quod autem obiectum verè non existens possit etiam per propriam speciem cognosci vt existens in se immediatè citra interuentum verbi obiectiui, in quo cognoscatur, æquè ferme manifestum est mihi contra Aduersarios, cum quibus ago. Nam, vt potest apud eos eiusmodi verbum obiectiui per se immediatè, & sine interuentu alterius verbi obiectiui expressè representare existentiam, quæ verè non datur. Ita apud me absque interuentu vilius verbi obiectiui potest id ipsum præstare ipsa actualis, & formalis cognitio, quæ verbum formale propterea est. Id quod plerique Theologi, Philosophique iure asseuerant contra Thomi-

stas quosdam paucos, vt vidimus.

Hinc ad argumentum oppositum n. 181. re-
spondeo, quoties in casibus in eo propositis fallitur visus, fallaciam consistere, non quidem in eo, quod tangat aliquid loco obiecti, quod videre dicitur, & per cuius speciem propriam ad visionem determinatur; sed, quod illud tangat affectum accidente aliquo, quod verè non habet; nimirum aliqua præsentia locali verè non existente. Species quippe impressa sensibilis propriæ virtutem habet representandi ipsum sub hoc, aut sub illo sensibili communi, atque adeo sub hac, aut illâ præsentia locali, (ad quam tandem omne sensibile commune reducitur), penes diuersum modum, quo pingitur in sensiterio, siue penes diuersas partes eius, quibus imprimitur. Quod fit, vt sæpe representet sensibile proprium sub sensibili communi, quod verè non habet; quod est representare illud in ipsomet immediatè, & simul representare præsentiam aliquam localem eius verè non existentem, etiam in ipsamet immediatè absque interuentu vilius medij verbi, aut cuiusvis rationis substituti obiectiui. Hinc, quando obiectum per perpiciat, aut aliter cernitur in pluribus locis, reuera non apparet multiplicatum; (hoc enim esset apparere plura loco vnus, atque adeo obiectum non in se, sed in alieno substituto cognosci, vt euenit, cum intellectu cognoscenti per species alias apparet plura, quod in re est vnum) sed apparet affectum pluribus præsentijs, quas verè non habet. Et, cum cernitur maius, aut minus, aut alterius figuræ, aut situs, quam re ipsa est, reuera non representatur aliud loco obiecti, quod cerni dicitur, sed ipsummet in se ipso representatur cum præsentia tamen maiore, aut minore illâ, quam re ipsa habet, atque adeo verè non existente, sicut apparet. De quibus omnibus plura sunt dicta à nobis in Pharo Scient. disp. 1. q. 2. quæ ad rem poterunt recognosci. Ex quibus, quid ad argumentum, & ad eius confirmationes sit respondendum, palam est. Supposito enim, quod aliquid non existens reuera per propriam speciem, atque adeo in se ipso immediatè cognosci potest vt existens, atque adeo habere esse fictitium in sui cognitione obiectiue, quod verè non habet in se, impertinentisque subinde est respectu talis cognitionis, quod tale obiectum sit, aut non sit in se, vt cognoscitur, prout constat ex dictis. Nec argumentum, nec eius confirmationes præstant aliquid contra nos, vt patet.

184 Secundo obijicitur ex Spinulâ. Quando cognitio est falsa, obiectum eius non est in se re ipsa sicuti est expressum in intellectu. Ergo non cognoscitur in se, sed in suâ intellectuali expressione; hoc est, in suâ specie expressâ, seu verbo; atque adeo, non quoad esse quod habet in se, sed quoad esse, quod habet in suâ specie expressâ, cognoscitur. Quod ipsum est, non obiectum, sed tantum eius speciem expressam, seu verbum tangi formaliter per cognitionem; obiectum autem idcirco materialiter denominari cognitum; quia verbum expressum eius pro eo sub cognitionem cadit. Quod si in cognitione falsâ ita euenit, & in verâ ita euenire, dicendum est: quia eadem, quod ad rem attinet, de vtrâque ratio est. Et confirmatur primò; quia species expressa, seu verbum, imago formalis obiecti est. Ergo in se habet formaliter formam obiecti expressam, siue esse expressum obiecti; nequit enim imago, expressiove formalis obiecti non continere in se ipsâ obiectum expressum; siquidem exprimere obiectum, & obiectum.

obiectum expressum esse, prorsus est idem. Sed obiectum secundum esse tantum expressum, quod habet in verbo, ab ipsoque verbo est indistinctum, cognoscitur ab intellectu. Ergo cognosci obiectum ab intellectu, aliud non est, quam cognosci verbum, ut est formalis expressio eius. Confirmatur secundò; quia idem est terminus formalis, & immediatus intellectus, qui est productionis intellectualis, cum sit formaliter idem productio intellectualis, & intellectio. Sed terminus formalis, & immediatus productionis intellectualis sola est species expressa, seu verbum, non item obiectum in esse rei, quod non producitur ab intellectu. Ergo sola species expressa, seu verbum est terminus formalis, & immediatus intellectus; obiectumque eatenus denominatur cognitum, quatenus in ipso verbo continetur expressum. Confirmatur tertio; quia fieri potest, ut obiectum in re varietur transiendo de esse ad non esse, aut de non esse ad esse: quin eius cognitio, eiusque verbum varietur. Ergo obiectum non in se, ubi patitur variationem, sed in ipso verbo, ubi inuariatum perseverat, cognoscatur, necesse est. Repugnat enim, cognitione inuariata, obiectum eius immediatum, formaleque variari; alioquin, posset ea inuariata modò esse cognitio huius obiecti, modò autem non, sed alterius; aut etiam nullius. Quod est chymericum, ut constat.

186 Omnia hæc ex dictis nuper nullo negotio diluuntur. Respondeo ad argumentum, nullum obiectum cognitionis falsæ, quod eo ipso quâ tale fictitium est, cognosci in sua specie expressâ, seu verbo, prout Aduersarij censent, sed vel in phantasmate substituto, si cognitio habita sit per speciem alienam; vel in se ipso, si per propriam iuxta doctrinam datam in Pharo disp. 2. q. 5. In quo obiectum cognitionis falsæ, & obiectum cognitionis veræ nullatenus differunt. Differunt tamen, quòd obiectum cognitionis veræ non solum in sua cognitione obiectiue, sed etiam in se re ipsâ habet esse: obiectum autem cognitionis falsæ solum habet esse obiectiue in sua cognitione. Quod fieri posse; etsi cognitio per propriam speciem habita sit, ipsumque obiectum subinde per se, siue in se immediatè, & formaliter representatur per illam, ex dictis circa argumentum primum liquidum est. Ad primam confirmationem dico, ex eo, quòd verbum sit imago, expressiove formalis obiecti, solum sequi, obiectum esse formaliter expressum, suæ representatum per verbum: quo iure metaphoricè dicitur esse, existere ve in verbo obiectiue, (ut quoduis prototypon in sua imagine), quin sit vilo modo cum ipso verbo identificatum. Exprimatur enim per verbum, quoad ipsum esse à verbo distinctum, & secum identificatum, quod vel in se habet, si in se re ipsâ est, ut concipitur, vel haberet, si esset. Vnde cognoscere obiectum quoad esse per verbum expressum, nullatenus est cognoscere verbum; sed aliquid à verbo diuersum. Ad secundam confirmationem nego, eundem esse terminum immediatum productionis intellectualis, & intellectus: quia productio intellectualis, & intellectio ne realiter quidem sunt idem, nedum formaliter. De quo in Pharo disp. 2. q. 1. Ad tertiam dico, estò, inuariatâ cognitione, varietur obiectum in se re ipsâ, eatenus tamen non variari in ratione obiecti, quatenus cognitio inuariata eiusdem semper obiecti cognitio est. Quod fieri potest, estò illud, cognitione inuariatâ, de esse ad non esse transeat, vel vice versa: siquidem eodem modo

potest cognosci existens obiectum, siue illud existat, siue secus, ut constat ex dictis. Mitto alia leuiora, quæ ex dictis facile quisque diluet.

187 Et infero imprimis contra Spinul. malè ab ipso subnixo doctrinæ, quam reieciimus, negari contra communem, dari entia rationis ficta tum disp. 4. de Anim. supra citatâ sec. 4. tum disp. 4. logic. sec. 2. primò quidem; quia doctrina, cui subnititur falsa est, ut vidimus. Secundò; quia estò vera esset, adhuc entia rationis ficta neganda non erant. Quoniam negari nequit, per cognitionem falsam cognosci aliquid, quod verè non est, siue illud in se immediatè, siue in verbo mentis, siue in alio quouis medio cognosci dicatur. Quod cognitum, cum verè non sit, ex vnâ parte ab omni verbo mentis verè existente necessariò est distinctum; ex aliâ verò hoc ipso, quòd cognitum est, in sui cognitione obiectiue dicitur esse, seu existere; non quidem existentia physicâ, & propriâ, sed existentia tantum obiectiua, intentionaliue, & metaphoricâ: quam existentiam intentionalem, seu metaphoricam omne obiectum reuerà habet in sui cognitione eo ipso, quòd per illam reuerà est cognitum. Quòd si obiectum in se non sit à parte rei, sicut cognoscitur, atque adeò sicut obiectiue, siue intentionaliter est in sui cognitione, uti euenit, quoties cognitio est falsa; tunc tale obiectum dicitur ens rationis fictum; tam certumque est, illud reuerà dari, quàm certum est, illud reuerà cognosci, (quocunque demum modo cognosci dicatur); atque adeò reuerà existere intentionaliter, & metaphoricè in sui cognitione, cum physicè non existat in se. Quod dumtaxat intendunt omnes, qui, dari reuerà entia rationis ficta, citra omne dubium asseuerant. Quam existentiam intentionalem, & metaphoricam obiectorum quia non animaduertit Spinula, multa non bene circa præsentem materiam & contra commune, indubitatumque Doctorum placitum opinatus est.

188 Deinde infero contra eundem, malè etiam ab ipso per suam prædictam, & à nobis refutatam doctrinam expeiri difficultatem de præcisionibus obiectiuis, quas nobiscum defendit: siquidem in falsâ doctrinâ nihil verum fundari potest. In eo tamen ad nos, & ad veritatem accedit Spinula, quòd præcisiones obiectiuis oriundas facit à distinctione substitutorum obiectiuorum, in quibus obiectum præcindendum cognoscitur. Fallitur tamen; quia putat, huiusmodi substituta obiectiua esse verba mentalia ab omni specie expressa, ab omni cognitione indistincta; atque adeò omni cognoscenti etiam per species proprias communia. Cum tamen substituta obiectiua, à quibus præcisiones obiectiuis suam trahunt originem, sola sint obiecta propria earum specierum, quibus ad alia cognoscenda intellectus utitur, qui compos est ad cognoscendum per species alias, qualia apud nos pro statu præsentis videntes sensibilibus obiectorum proprijs speciebus phantasmata sunt sensibilibus, in quibus ut in substitutis cognoscimus cuncta insensata; Quæ subinde substituta obiectiua cum præcisionibus obiectiuis ab eis oriundis ijs dumtaxat, qui cognoscunt per species alias, non verò item ijs, qui per proprias, conuenire possunt, ut pluribus est à nobis ostensum in Pharo Scient. disp. 13. q. 9. & seqq. quæ ad rem videndâ. Mitto alia plura ad naturam, & proprietates cognitionis spectantia, quæ contra commune Doctorum placitum profert insuper ipse Spinula in dictâ suâ doctrinâ fun-

fundatus, ex dictisque à nobis contra illam facile veniunt ab vnoquoque refellenda.

Hypothesis 3.

189

Verbum mentale nostrum in duo membra distinguendum videtur consentaneè ad modum loquendi S. Augustini, & S. Thomæ; nempe in formale, & obiectiuum.

Ita quidem, vt verbum formale dicatur species expressa physicè ab intellectu producta, quæ formalis est obiecti cogniti representatio, & in qua consistit cognitio iuxta sententiam nostram statutam in Pharo disp. 2. q. 1. Verbum autem obiectiuum dicatur, non quidem ipsa species expressa, aut aliud quidpiam physicè ab intellectu productum, in quo vel tanquam in medio determinante, vel tanquam in substituto cognoscatur obiectum, vt opinati sunt Auctores reiecti à nobis hypoth. 1. & 2. sed ille conceptus obiectiuus, quem de vnaquaque re à nobis intelligenda per alienam speciem format intellectus noster intentionaliter ex phantasmate obiectiuo sensibili, in quo illam, non vt in medio determinate, sed vt in substituto cognoscit, iuxta doctrinam stabilitam in dicta Pharo disp. 2. q. 3. & sæpe aliàs in superioribus commemoratam. De quo etiam duplici genere verborum in eadem disp. 2. q. 1. & 3. num. 26. 31. & 85. mentionem fecimus. Etenim, si species expressa iure appellatur verbum mentale iuxta dicta in eà q. 1. quia verbo vocali assimilatur, quatenus notificat nobis rem cognoscendam, quam alijs, cum quibus loquimur, notificat verbum vocale; non minori iure dictum phantasma substitutum, siue conceptus obiectiuus per illud de re cognoscenda ab intellectu nostro formatum verbum mentale dici potest, quatenus & nobis etiam suo modo rem ipsam notificat, & magis adhuc, quam species expressa verbo vocali assimilari videtur, vt pote quod pro re ipsa cognoscenda obiectiuè subrogatur respectu nostri, pro qua obiectiuè etiam respectu aliorum, cum quibus loquimur, subrogatur verbum vocale.

190

Quod quidem duplex genus verbi mentalis videtur agnouisse, nisi ego fallor, S. August. & S. Thom. & ex eis alij varijs in locis suorum operum. Ait enim S. August. lib. 8. de Trinit. cap. 6. sic & Alexandriam cum eloqui volo, quam nunquam vidi, præstò est apud me phantasma eius. Cum enim à multis audivissem, & credidissem, uaguam esse illam urbem, sicut mihi narrari potuit, finxi animo meo imaginem eius, quam potui, & hoc est apud me verbum eius. Ecce phantasma, siue imaginem obiectiuam cuiusdam magnæ urbis subrogatam ab intellectu pro Alexandria concipiendâ verbum mentale eius appellat. De quo eodem verbo mentali obiectiuo loqui haud dubiè videtur, quorundam ait, illud per verbum vocale externum significari; tum quia voces ad significandum potius nostros conceptus obiectiuos, quam nostros conceptus formales sunt instituta, vt est notissimum: tum quia satis clarè se explicuit lib. 15. de Trinit. cap. 10. dum ait. Inuenta sunt etiam litteræ, per quas possemus & cum absentibus colloqui, sed ista signa sunt uocum, cum ipse uoces in sermone nostro earum, quas cogitamus, signa sint rerum. Proinde verbum, quod foris sonat, signum est uerbi, quod intus lucet. En pro eodem usurpat rem cogitatam à

nobis, seu conceptum obiectiuum nostrum, & verbum nostrum internum, siue mentale per verbum externum, siue vocale significatum. Accinit S. Ansel. in Monol. cap. 3. 4. dicens, *Cum enim cogito notum mihi hominem absentem, formatur acies cogitationis meæ in talem imaginem eius, qualem illam per visum oculorum in memoriam attraxi: quæ imago in cognitione uerbum est.* Compertum est enim, loqui cum de imagine hominis obiectiuâ captâ per sensum, pro ipsoque absente homine subrogatâ. De eodem genere uerbi mentalis obiectiuo videtur loqui S. Thom. quoties illud ponit ex parte obiecti cognitum per intellectionem. Quod præstat lib. 1. contra Gent. cap. 5. & 53. & lib. 4. cap. 11. ubi uerbum mentale nostrum intentionem intellectam appellat; subiungitque, *Vnde oportet, quod in homine intelligente se ipsum, uerbum interius conceptum non sit homo uerus naturale esse hominis habens, sed sit homo intellectus tantum.* Hoc est, id, quod apud nostrum intellectum est homo, cum in se reueta homo non sit; nempe phantasma sensibile pro intelligendo homine substitutum. Et q. 4. de Verit. art. 1. in corp. dicit, *Verbum uocale ad hoc nobis exprimitur, ut interius uerbum manifestetur: unde oportet, quod uerbum interius sit illud, quod significatur per uerbum exterius; uerbum autem, quod exterius profertur, significat id, quod intellectum est, non ipsum intelligere.* Quid clarius ad rem? Art. autem 2. sæpeque alibi similia habet, & Opusc. 14. dicit, *Verbum esse intellectum principale, quia res non intelligitur, nisi in eo: est enim tanquam, in quo res ueritur.* Similiaque dixerat Opusc. 13. sæpeque alibi. Recolantur insuper alia, quæ ad rem ex S. Tho. adduximus in citatâ Pharo disp. 2. q. 3. num. 85. etiam citato, Consentiant Aureol. in 1. dist. 27. 1. p. dist. dicens, *uerbum mentale nostrum esse ipsum obiectum sub esse apparenti, seu in esse prospecto, & formato; & alij apud ipsum 2. p. dist. dicens, uerbum mentale esse idolum speculari fabricatum ab intellectu, in quo speculari rem positam extra mentem.*

Iam uero quod etiam speciem expressam, in qua intellectio nostra consistit iuxta sententiam communioem, vel certè intellectionem ipsam uerbum mentale nostrum appellent S. Aug. & S. Tho. ex alijs ipsorum locis constare videtur. S. August. lib. 9. de Trinit. cap. 7. ait, *Atque inde conceptam rerum ueram notitiam tanquam uerbum apud nos habemus.* Et lib. 15. cap. 10. *Cogitatio nostra perueniens ad id, quod scimus, atque inde format uerbum nostrum uerum est.* Et serm. 20. de Sanctis, *Verbum esse definiunt ipsam cognitionem, quæ adhuc intra conscientia secreta resinetur.* S. Thom. autem lib. 4. contra Gent. cap. 11. ante medium ait, *Vnde & ipsa intellectio uerbum interius nominatur.* Et in 1. dist. 27. q. 2. art. 2. in corp. *Vnde, inquit, oportet, quod uerbum, vel dicatur ipsa operatio intelligendi; vel ipsa species (utique expressa), quæ est similitudo rei intellectæ, & sine utroque istorum non potest quis intelligere. Vtrumque enim istorum est id, quo quis intelligit formaliter: & idcirco impossibile est, quod, accipiendo hoc modo uerbum, aliquid intelligat nisi uerbo intellectus sui.* Vide ad rem plura in Pharo nostrâ disp. 2. q. 1. proposit. 7. citatâ. Consonat huic modo loquendi de uerbo mentis Damasc. lib. 1. Fidei cap. 18. ubi *Verbum, inquit, est naturalis mentis motio, secundum quam mouetur, intelligitur, & cogitur.* In eundemque conspirant plerique Theologi, vt constat ex dictis.

Stet itaque consentaneè ad modum loquendi doctorum Patrum, & Theologorum duplex in nobis

nobis verbum mentale asserendum esse. Alterum formale consistens in ipsa specie expressa, seu cognitione, quod formaliter notificat intellectui rem cognitam; quin opus sit, ut ipsum ad id cognoscatur. Alterum obiectivum consistens in conceptu obiectivo, quod intellectus, non quidem physice, sed intentionaliter sibi format ex phantasmate obiectivo sensibili pro re insensata cognoscenda subrogato, seu substituto; quodque subinde illam notificat intellectui, non formaliter, sed obiectivè, quatenus loco eius, atque adeò gerens vicem eius ab intellectu cognitum est, prout dicta disp. 2. Phari q. 3. sæpe citata fufius est explicatum. De quo verbo mentali censendi sunt loqui S. August. & S. Th. quoties dicunt, in verbo tanquam in aliquo obiectivo, & cognito cognosci rem intelligendam.

Progressio ad resolutionem quæstionis.

Propositio I.

193 Visio beatifica absque specie expressa, atque adeò absque verbo mentis formali expressivo essentia diuinæ constare non potest.

Hæc propositio imprimis probatur ex illo 1. Ioan. 3. *Cum apparuerit similes ei erimus: quia videbimus eum sicuti est.* Videtur enim Ioannes loqui, ut aliqui Interpretes opinantur, de similitudine intentionali futura in videntibus clarè Deum qualis est species expressa, seu verbum expressivum Dei, iuxta illud August. lib. 14. de Trinit. cap. 17. dicentis, *Tunc perfecta erit Dei similitudo, quando Dei perfecta erit visio, de qua dicit Apostolus Ioannes; cum apparuerit, similes ei erimus, &c.* Et clariùs ad rem lib. 9. cap. 11. *In quantum Deum novimus, similes sumus; sed non ad æqualitatem similes: quia non tantum eum novimus, quantum ipse se. Et quemadmodum, cum per sensum corporis discimus corpora, sit eorum aliqua similitudo in animo nostro: ita, cum Deum novimus, illa notitia verbum est, & sit aliqua similitudo; tamen inferior: quia in inferiore natura est. Creatura quippe animus. Creator autem Deus.* Insuper lib. 15. cap. 16. ait. *Cum similes ei erimus, quando videbimus eum sicuti est, tunc verbum nostrum non erit falsum, &c.* Quibus adeò apertè videtur August. stare pro sententiâ nostrâ, ut nullâ congruâ expositione videatur posse ab illâ diverti; præsertim si legatur contextus. Pro eadem stat Ansel. in Monol. cap. 31. adeò expressè, ut non sit necesse verba eius transcribere. Stat etiam S. Th. apertè in 1. dist. 27. q. 2. art. 2. verbis à nobis relatis nuper n. 191. ut constat ex ipsis.

194 Secundò probatur propositio à priori. Quia certum apud omnes est, visionem beatificam actum quemdam esse creatum, quo intellectus Beati intuitivè cognoscit Deum; cum certum sit, per cognitionem increatam neutiquam posse creaturam quidpiam cognoscere. Ergo visio beatifica absque expressa representatione, atque adeò absque expressa similitudine, seu specie, seu verbo formali Dei expressivo constare nequit. Probo consequentiam. Quia impossibile est, intellectum cognoscere iuxta omnium communem conceptionem, & manifestam experientiam, quin repræsentet sibi id, quod cognoscit. Repræsentate autem sibi id, quod cognoscit, & habere

in se eius representationem; speciemve expressam, seu verbum formale, idem est prorsus. Ob id namque per cognitionem dici solet obiectum trahi, præsentique fieri cognoscenti intentionaliter, siue representativè. Ob idque etiam Aug. lib. 15. de Trinit. cap. 10. dixit. *Formata quippe cogitatio ab eâ re, quam scimus, verbum est.* Nequit igitur visio beata sine specie expressa, atque adeò sine verbo formali expressivo Dei reperiri. Et confirmari potest. Quia, si de conceptu cognitionis non est ferre secum hoc, quod est, exprimere, repræsentareque cognoscenti obiectum, impertinenter adstruitur species expressa, seu verbum, vel omnes adstruunt in cæteris alijs cognitionibus. Si autem est; malè in visione beatâ negatur, cui minimè potest negari conceptus cognitionis.

195 Secundò probatur propositio contra Thomi stas. Aut illa operatio intellectus immanens, in qua secundum eos consistit visio beatifica, est actio physica spectans ad prædicamentum actionis; aut est actio grammaticalis, ut vocant, ad aliud prædicamentum pertinens? Si primum; nequibit carere termino producto per ipsam: quia actio physica essentialiter est productio, atque adeò alicuius producti: qui quidem terminus nequit non esse aliqua qualitas representativa obiecti, atque adeò species expressa, seu verbum formale. Id namque supponunt ipsi Thomistæ: ob idque, ne talem speciem, seu verbum concedant, huiusmodi terminum negant, præter Gonzalez; qui admittens illum, dum in unione intentionali constituit, re ipsâ admittit quoque ipsum verbum: quia unio intentionalis obiecti cum potentia aliter fieri non potest, quàm mediâ representatione, qua obiectum trahi ad potentiam, cum eâ coniungi, & uniri intentionaliter dicitur. Quod ipsissimum munus speciei expressæ, seu verbi est. Si verò dicatur secundum, visionem scilicet beatificam actionem merè grammaticalam esse; id certè non tollit, eam esse speciem expressam, seu verbum formale: quia etiam tale verbum est actio grammaticalis ex suo conceptu; videlicet representatio, & expressio obiecti. In idemque recidit, intellectum videre obiectum, atque illud sibi repræsentare, & exprimere iuxta dicta.

196 Tertiò. Quòd Deus sit intimè præsens physice intellectui Beatorum, & quòd sit summè intelligibilis, non tollit, ut Thomistæ prætendunt, verbum formale expressivum eius requiri ad hoc, ut à Beatis videatur: quia præsentia physica, & intelligibilitas summa non facit eum intentionaliter præsentem, prout requiritur ad visionem; neque aliunde, quàm à tali verbo expressivo sui præsentiam intentionalem potest habere. Quod confirmatur primò. Quia nihil magis præsens physice, quàm mens creata sibi ipsi; & tamen, ut se ipsam intelligat, eiusmodi verbo expressivo sui indiget, ut consentent ipsi Thomistæ. Secundò confirmatur. Quia visio beatifica possessio Dei est citra omne dubium addens sui præsentiam Dei physicam aliquod aliud genus præsentia, seu coniunctionis; (qualis ad omnem possessionem est necessaria, iuxta uniuscuiusque naturam). Talis autem præsentia, siue coniunctio alia ab intentionali esse nequit, quæ effectus formalis speciei expressæ, siue verbi formalis est.

197 Verùm contra præsentem propositionem obijcitur primò. Deus est actus purissimus infinite perfectus. Ergo per similitudinem creatam mixtam potentialitate, alijsque imperfectionibus

bus nequit representari, ut est in se: quia talis representatio quadamtenus debet proportionari, & adæquari obiecto. Ob id enim similitudine corporali nequit representari spiritus; quia non ita proportionatur; & magis distat Deus à creaturâ, quàm spiritus à corpore. Imprimis hoc argumentum, si quid probat, probat haud dubiè, etiam visionem beatificam esse impossibilem; quod tamen est erroneum. Ex quo patet, illud nihil probare. Etenim visio beatifica non potest non secum ferre similitudinem aliquam formaliter expressiuam Dei, qualis est species expressa, seu verbum expressiuum eius, ut constat ex dictis. Et quidem, cum, nullâ cognitione corporeâ, censeant Thomistæ, spiritum videri posse intuitiue, si paritas esset ad rem, nullâ cognitione creatâ posse Deum intuitiue videri, erat inferendum ex illâ. Quod tamen est absurdum. Respondeo ergo, inter formalem representationem, & obiectum solum requiri proportionem, ac veluti æqualitatem intentionalem, qualis inter Deum, & verbum formale creatum possibilis est: quantumuis quoad perfectionem physicam ab inuicem infinite distent: sicuti inter Deum, & visionem est asserenda ab omni Catholico, non obstante tali distantia. Quod si verò spiritus per verbum formale corporeum nequit representari, per cognitionemve corpoream nequit cognosci, (quod sub lite est, de quo alibi), id quidem non ab inæqualitate physicâ inter ea duo reperta censendum est nasci; sed à defectu virtutis adhuc inchoatæ reperto in facultate corporeâ ad cognoscendum, siue representandum spiritum, sicuti est in se; qualis non reperitur in intellectu creato ad videndum Deum intuitiue iuxta doctrinam traditam supra q. 1. & 7.

198 **Secundò obijcitur.** Qui medio verbo producto cognoscit aliquid, in ipso verbo ut in imagine cognoscit. Igitur non cognoscit illud immediate in se ipso, prout ad visionem intuitiuam requiritur. Ergo impossibile est, videntes Deum intuitiue medio verbo à se producto videre. Nego antecedens. Quia in verbo ab intellectu producto, de quo modò agimus tanquam in aliquo cognito non cognoscitur obiectum; sed ipsum verbum citra reflexam sui cognitionem est formalis representatio, aut etiam cognitio ipsius obiecti, ut constat ex dictis. Quo tota obiectio ruit. Quomodò autem nec verbum, aut aliud quidpiam cognitum ut medium determinans impediatur intuitionem obiecti, tamen si cognitum ut substitutum impediatur, ex dicendis propos. 2. & 3. constabit.

Propositio 2.

199 **Cognoscere Deum in alio quopiam,** tanquam in substituto, atque adèò medio verbo obiectiuo exposito à nobis supra hypoth. 3. & Deum per talem cognitionem, videre intuitiue, siue, sicuti est in se, prorsus sunt incompatibilia.

Quia, ut constat ex doctrinâ traditâ in Pharo Scient. disp. 2. q. 3. & sæpè aliàs repetitâ, quod cognoscitur in alio tanquam in substituto, eo ipso non, ut est in se, sed aliter, quàm est in se, cognoscitur: quia aliud ab eo, quod est in se, nimirum substitutum ipsum à se diuersum appareret cognoscenti. Ergo, si Deus cognoscatur in

alio tanquam in substituto, (vt à nobis pro presenti statu cognoscitur), eo ipso non, ut est in se, atque adèò neque intuitiue, sed aliter, quàm est in se, per talem cognitionem cognitus erit. Cognoscere igitur Deum in alio tanquam in substituto, & Deum per talem cognitionem videre intuitiue, siue, sicuti est in se, prorsus sunt incompatibilia, vt propositio nostra fert.

Ex qua colligo primò, si Deus in specie expressâ sui vt in substituto necessario cognosceretur, vt opinatur Spinula refutatus hypoth. 2. fore vtrique, vt à Beatis non, sicuti est in se, sed aliter, quàm est in se cognosceretur. Quod est contra fidem. Vt ibi etiam inferebam ex Spinulæ opinione.

Secundò colligo, vbiunque S. Th. negat Deum intuitiue, siue, sicuti est in se, per similitudinem creatam cognosci posse, de similitudine obiectiuâ, per quam Deus tanquam per sui substitutum cognoscatur intelligendam esse doctrinam eius: hoc enim pacto intellecta verissima est, vt constat ex presente proposito. Per similitudinem enim formalem, qualis est species expressa Dei, imò & ipsa Dei visio, optimè potest Deus cognosci intuitiue, vt dictum propos. 1. atque etiam per similitudinem obiectiuam, in qua non vt in substituto cognoscatur, sed vt in medio determinante, vt dicendum proposit. 3. Quare neutrum horum censendum est negari à S. Th. sicut nec posse cognosci Deum intuitiue per similitudinem tantum virtualem, qualis est species impressa, causatiua cum intellectu visionis, iuxta infra dicenda disp. 19. Vbi de hoc puncto redibit sermo.

Propositio 3.

Cognoscere Deum in alio quopiam, tanquam in medio determinante, & ipsum per talem cognitionem intuitiue, siue, sicuti est in se, cognoscere, benè coherent inter se.

Quia cognoscere quoduis obiectum in alio tanquam in medio determinante, aliud non est, vt supra notauimus, quàm cognoscere distinctè vtrumque; tamen, vt vnum aut per se, aut per sui cognitionem determinet intellectum ad cognoscendum alterum. Hoc autem benè stare potest cum eo, quòd vtrumque, sicuti est in se, siue intuitiue cognoscatur. Ita enim iuxta commune Theologiam cognoscit Deus creaturas in se ipso, in sua omnipotentia, vel in sua scientia, & vnam creaturam in aliâ, & se in creaturis; & tamen hæc omnia, vt sunt in se, siue intuitiue cognoscuntur à Deo. Cum prorsus repugnet, quidpiam à Deo aliter, quàm est in se, cognosci, ob manifestam imperfectionem huiusce cognitionis. Itaque nihil est, quod vetet, Beatum in quavis creaturâ connexâ cum Deo, vel in visione beatificâ alterius Beati tanquam in medio determinante, cognoscere Deum, ut est in se, siue intuitiue. Quemadmodum Deus in quavis creaturâ, in quavisque visione beatificâ creatâ se ipsum, sicuti est in se, cognoscit, siue intuitiue. De quo plura dicenda sunt in tract. de Scientiâ Dei.

Ex hac propositione inferretur, Thomistæ, qui putant, verbum mentale esse aliquid ab intellectu productum, in quo tanquam in medio determinante cognoscitur obiectum, non benè negare huiusmodi verbum compatibile esse cum visione intuitiuâ Dei. Constat enim ex presente proposito benè illud, si daretur, posse cum eâ coherere.

Propositio 4.

104

Ut de reliquis intellectioibus, ita de visione Dei intuitiua philosophandum est, quod attinet ad assignandum illud, in quo ipsa consistit

Quia supposito, quodd intellectus videntis Deum intuitiue producit speciem expressam, seu verbum formale expressiuum ipsius Dei, iuxta dicta propof. 1. æquè, ac cuius intellectus producit speciem expressam, seu verbum formale expressiuum cuiusvis obiecti à se cogniti, prout statuitur in Pharo Scient. disp. 2. q. 1. non est, cur de visione Dei intuitiua aliter, quam de reliquis intellectioibus, in præfenti philosophemur. Itaque, prætermiffis alijs sententijs in eâ questione, relatis, visio intuitiua Dei iuxta nostram ipi statutam in vniuersum in specie expressâ consistit productâ ab intellectu creato per superadditam actionem, vniâ tamen eidem non mediâ vnioune superadditâ, sed per se ipsam instar cuiusdam modi eius. Cuius assertionis probatio ex vniuersali doctrinâ in dictâ q. propof. 1. traditâ pèten-da est.

DISPVATIO XVIII.

De supernaturalitate visionis intuitiue Dei.

Quia multa, quæ de supernaturalitate visionis Dei possunt in præfenti, atque etiam solent tractari, alijs supernaturalibus entibus communia sunt: idcirco Theologi præsertim Recentiores de ente supernaturali, siue de supernaturalitate in genere solent in præfenti multa dicere. Quod & nos in hac disp. illis morem gerentes gratiâ vniuersalitatis doctrinâ præfate decreuimus.

QVAESTIO I.

Quos modis dicatur aliquid supernaturale.

Natura à nascendo dicta multifariam vsurpari solet. Primò pro natiuitate, siue generatione. Secundò pro essentiâ, seu quidditate cuiusvis entis vniuersè. Tertio specialius pro essentiâ, siue substantiâ suppositi vt condistinctâ à substantiâ: quo sensu dicimus, substantiam esse terminum, seu complementum naturæ: atque ita in Christo Domino esse duas naturas cum vnâ substantiâ, seu personalitate: in Deo autem vnicam naturam cum tribus personalitatibus. Quarto sumitur natura pro rerum creaturarum vniuersitate. Quo pacto dicunt Theologi cum S. Th. 1. p. q. 105. art. 7. miraculum totius naturæ vim superare. Quintò accipitur paulò contractius pro congregatione causarum secundum instam, innatamve propensionem operantium: quomodo dicere solemus, naturam nihil facere frustra, abhorrere vacuum, odisse superfluum, &c. Hinc

sexto præfati Philosophi interdum nomen naturæ ad solam primam causam contrahebant, dum dicebant, cuncta esse facta per naturam. Seprimò apud Arist. lib. 2. Physic. cap. 1. natura est principium, & causa motus, & quietis eius, in quo est primò, & per se, & non secundum accidens. Octauò denique, quia præter ea, quæ iure creationis substantijs creatis sunt debita, plura illis Deus dona confert ex meritis Christi gratuito, & supra exigentiam ipsarum; pro eâ rerum collectione, cum quibus hæc dona tanquam indebita comparantur, à Patribus, & Theologis natura vsurpatur. Qua acceptione ordinem naturæ ab ordine supernaturali, & gratiæ solemus seiuungere. Quænam autem entia natura sic vsurpata sub se complectatur, vberius infra explicandum est.

Hinc naturale tot ferè modis, ac natura, accipi solet. Primò enim dicitur naturale, quod natiuitate, seu origine comparatur. Secundò, quod cuiuslibet entis naturæ, seu essentiæ quoquo modo est conueniens, & consentaneum: quæ acceptio est latissima: quia non solum consentanea naturæ debita, sed etiam indebita amplectitur. Tertio vocari solet naturale, quod ratione naturæ, non verò ratione substantiæ supposito conuenit: siue id sit debitum, siue non debitum. Quarto naturale dicitur, quod opponitur miraculoso: & quia de ratione miraculi est esse infuetum, omnia in Mundo non infueta, quantumuis ad ordinem gratiæ pertineant, naturalia hoc sensu vocantur, vt videre est in Aug. lib. 26. contra Faustum cap. 6. Quintò naturale dicitur, quod non est liberum: quo pacto etiam actum charitatis naturæ indebitum naturalem esse dicimus, cum liber non est, vt in Beatis. Sextò ens, quod principio motus constat naturale vocatur; & quod ab eius natiua propensione nascitur, naturale dicitur; opponiturque violento, quod ab extrinseco, & contra internum impetum entis ipsi solet impingi. Septimò denique naturale dicitur à Theologis, quod intra naturæ vires, & exigentiam, seu ius, aut debitum continetur, sumendo naturam in octaua acceptione data n. præced. quodque subinde supernaturale non est, neque ad ordinem gratiæ pertinet, sed naturæ. Aduerto tamen circa hanc acceptionem, quæ sola ad rem præfentem facit, naturale in hoc sensu præter ea, quæ naturæ sunt debita, ea etiam comprehendere, ex quibus natura ipsa coalescit, vt latius explicabo infra q. 2.

His positis, supernaturale, vt nomen ipsum præ se fert, idem est, quod supra naturam. Vnde, quicquid quomodolibet supra naturam est alioquo ex prædictis modis acceptam, supernaturale vocari posset. Quamquam bifariam dumtaxat reperitur hæc vox vsurpata. Primò apud Philosophos pro eo, quod est supra naturam sumptam pro principio motus, & quietis, siue supra ens ab illâ dictum naturale, quod est obiectum Physicæ, superioritate quadam vniuersalitatis: qualia sunt ea, de quibus Metaphysica tractat; quæ proinde scientia supernaturalium, seu scientia supernaturalis conuenit vocari, vt notauit P. Fonseca in præmio Metaph. cap. 8. Secundò apud Theologos & ad rem nostram pro eo, quod est supra vires, supra omneque debitum, aut etiam exigentiam naturæ, quamdamque superioritatem, & excellentiam supra illam habet. Quo sensu non solum apud Scholasticos, vt Recentiores quidam putant, sed apud Patres etiam habet vsu prædicta